

Τα μονοπάτια της ελληνικής οικονομίας μετά τα μνημόνια

Πηγή: ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ Σελ.: 72

Ημερομηνία έκδοσης: 30-12-2018

Επιφάνεια: 867.44 cm² Αρθρογράφος:

Κυκλοφορία: 55380

Θέματα: ΙΟΒΕ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΓΝΩΜΗ

Του Νίκου Βέττα

Τα μονοπάτια της ελληνικής οικονομίας μετά τα μνημόνια

Σε ποια μονοπάτια θα κινηθεί η ελληνική οικονομία στη νέα χρονιά; Η εικόνα είναι ρευστή. Θα είναι το πρώτο έτος, μετά από μια οκταετία προγραμμάτων, όμως η πρόσβαση σε ομαλή χρηματοδότηση δεν είναι διασφαλισμένη. Θα υπάρχει μεταμνημονιακή εποπτεία αλλά η πλήρης άρση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων ακόμη εκκρεμεί, όπως και η ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος. Το έτος είναι εκλογικό, ενδεχομένως σε πολλά μέτωπα και κύκλους. Το διεθνές περιβάλλον σταδιακά επιβαρύνεται. Επιμέρους τμήματα της οικονομίας αναμένεται να κινηθούν προς διαφορετικές κατευθύνσεις και ταχύτητες, ανάλογα και με τον βαθμό εξωστρέφειάς τους. Αλλά, συνολικά, η πορεία θα καθοριστεί από ορισμένες κρίσιμες αποφάσεις της πολιτικής και στροφές της συγκυρίας.

Σε πολλούς επιμέρους δείκτες καταγράφεται βελτίωση. Η επιτάχυνση ρυθμών μεγέθυνσης στο εξωτερικό για μια τριετία επέτρεψε αύξηση της ζήτησης για υπηρεσίες και αγαθά. Η ακραία αβεβαιότητα που δοκίμαζε την οικονομία τα τελευταία χρόνια, με κίνδυνο αλλαγής νομίσματος και ασύντακτης χρεοκοπίας, ήταν καθοριστική για τη βαθιά ύφεση και έχει πλέον απομακρυνθεί. Η εφαρμογή σειράς μεταρρυθμιστικών μέτρων, όπως στην αγορά εργασίας, βελτίωσε την παραγωγικότητα σε τμήματα της οικονομίας. Η μείωση κόστους βελτώνει τις προοπτικές επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Αλλωστε, πολλές μεταβολές είναι σημαντικές σε σύγκριση με μια βάση εκκίνησης που πλέον είναι πολύ χαμηλή. Συνθέτοντας τους παραπάνω παράγοντες, μπορεί να αναμένει κανείς ότι στη χρονιά που ολοκληρώνεται και στην επόμενη η οικονομία είναι σε ρυθμούς μεγέθυνσης γύρω από το 2%.

Η καταγραφή όμως της τρέχουσας τάσης δεν επιτρέπεται να καλύπτει το κύριο ζήτημα, δηλαδή τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της οικονομίας και τη βασική δυναμική

της. Αλίμονο εάν, με την ολοκλήρωση και του τρίτου προγράμματος προσαρμογής, δεν καταγραφόταν ανάκαμψη της οικονομίας. Το ερώτημα όμως, όχι μόνο για τους αναλυτές αλλά και για τον κάθε πολίτη που βίωσε μια δεκαετή περιπέτεια, δεν είναι οι προοπτικές ανάκαμψης για ένα ή δύο χρόνια. Αλλά το αν η οικονομία εξέρχεται από την περιπέτεια πραγματικά πιο ισχυρή και με νέα χαρακτηριστικά.

Σχετικά, η έννοια της επιστροφής στην κανονικότητα θα πρέπει να είναι ανησυχητική εάν σημαίνει επιστροφή σε μια κανονικότητα παρόμοια με αυτή που οδήγησε στην κρίση. Παλινδρόμηση, δηλαδή, προς χαμηλή παραγωγικότητα, διαχείριση του δημόσιου ταμείου με γνώμονα βραχυχρόνιες προτεραιότητες και όχι τη δημιουργία ευημερίας για τους πολίτες και, τελικά,

συστηματική υστέρηση της ανταγωνιστικότητας. Θα ήταν ακραία περίεργο και απογοητευτικό, για μια χώρα που φτώχυνε σε τόσο μεγάλο βαθμό και οριακά μόνο ξέφυγε από ακόμη πιο καταστροφικές εξελίξεις, να είναι διατεθειμένη να διακινδυνεύσει μια ανάλογη εμπειρία.

Η διαχείριση της κρίσης, σε οικονομικό αλλά κυρίως σε πολιτικό επίπεδο, ήταν τέτοια που ανέδειξε και, πολλές φορές, ενίσχυσε τις πολύ ισχυρές αντιστάσεις για αλλαγές. Αλλαγή του παραγωγικού προτύπου που θα όφειλε να στραφεί πολύ περισσότερο στην εξωτερική αγορά και στην καινοτομία. Αλλαγή στη δημόσια διοίκηση, όπου θα έπρεπε να υπάρξει δραστική απλούστευση κανόνων και διαδικασιών. Αλλαγή συνολικά στη σχέση ανάμεσα στην οικονομία και στο κράτος. Παρά τις επιμέρους βελτιώσεις, η πρόοδος ήταν μικρή. Οφείλει κανείς να αναρωτηθεί αν, όταν δεν επιτυγχάνεται αλλαγή με όρους ακραίου κινδύνου, αυτό θα μπορεί να συμβεί αργότερα όταν, τουλάχιστον στην επιφάνεια, επιτυγχάνεται η επιστροφή στην κανονικότητα.

Δεν είναι, βέβαια, όλα δυσσώονα. Σημαντικά τμήματα της οικονομίας ανταποκρίθηκαν στην ανάγκη προσαρμογής στρεφόμενα προς την εξωστρέφεια και πέτυχαν όχι μόνο επιβίωση, υπό πολύ δύσκολες συνθήκες, αλλά και ανάπτυξη. Κανείς δεν πρέπει να μηδενίζει τις εξαιρετικά σημαντικές προσπάθειες μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων κάθε μεγέθους. Ούτε βέβαια να υποτιμά την ιδιαίτερα ανηφορική πορεία για το μεγάλο πλήθος των ελληνικών νοικοκυριών, που καλύπτει τις φορολογικές και άλλες υποχρεώσεις του, σε μια πολύ δύσκολη αγορά εργασίας και με χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες από το κράτος.

Όμως σήμερα δεν έχουν θεθεί βάσεις για σταθερή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα.

Μετά από δέκα χρόνια ύφεσης και προσαρμογής, τα αδύναμα νοικοκυριά ακόμη δεν έχουν ένα συστηματικό πλέγμα προστασίας από το κράτος. Οι εργαζόμενοι δεν πιστεύουν πως οι ασφαλιστικές εισφορές τους θα μετατραπούν σε συντάξεις που θα τους επιτρέπουν καλή διαβίωση στην ολοκλήρωση του εργασιακού τους βίου. Οι άνεργοι δεν πιστεύουν πως θα τους δοθούν σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης ανάλογες της αξίας και διάθεσης προσφοράς τους. Στην υγεία και στην εκπαίδευση υπάρχει πλήρης αποσύνδεση ανάμεσα στην τρέχουσα κατάσταση και στις μεγάλες προκλήσεις που φέρνουν οι τεχνολογικές και δημογραφικές εξελίξεις.

Η ιδέα πως τα προβλήματα βρίσκονται όλα πίσω μας και πως με τη λήξη των προγραμμάτων το δημόσιο ταμείο θα μπορεί να ρυθμίζει την ευημερία των πολιτών ανάλογα με την καλή του διάθεση είναι επικίνδυνη. Η αίσθηση πως δεν υπάρχουν σημαντικές καλύτερες προοπτικές ανάπτυξης και πως ένα μέλλον χαμηλών επιδόσεων είναι αναπόφευκτο είναι απογοητευτική. Ο συνδυασμός των δύο, μέσα σε ένα ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον που γίνεται περισσότερο δυσμενές, είναι πράγματι επικίνδυνος. Ένα τέτοιο μονοπάτι πρέπει οπωσδήποτε να αποφευχθεί και τα πρώτα βήματα θα πρέπει να γίνουν μέσα στην επόμενη χρονιά και από τη σημερινή κυβέρνηση και από την επόμενη.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η ιδέα πως τα προβλήματα βρίσκονται όλα πίσω μας και πως με τη λήξη των προγραμμάτων το δημόσιο ταμείο θα μπορεί να ρυθμίζει την ευημερία των πολιτών ανάλογα με την καλή του διάθεση είναι επικίνδυνη

